

**FLORA- EN FAUNAWET
KLAVER 8**

GEMEENTE HORST AAN DE MAAS
DEVELOPMENT COMPANY GREENPORT VENLO

18 januari 2013
076758780:0.22 - Definitief
B02012.000354.0100

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Doel onderzoek.....	4
1.3	Leeswijzer.....	4
2	Plangebied	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Planontwikkeling.....	7
3	Flora- en faunawet	8
3.1	Inleiding.....	8
3.2	Flora- en fauna-onderzoek Klavertje 4.....	8
3.3	Habitatgeschiktheidsbeoordeling n.a.v. veldbezoek.....	9
3.4	Effecten op beschermde soorten.....	12
3.5	Mitigerende maatregelen.....	13
3.6	Mogelijke overtredingen Flora- en faunawet.....	13
3.7	Conclusies t.a.v. Flora- en faunawet.....	14
3.8	Duurzaamheid.....	15
4	Bronnen	16
Bijlage 1	Wettelijk kader Flora- en faunawet	17

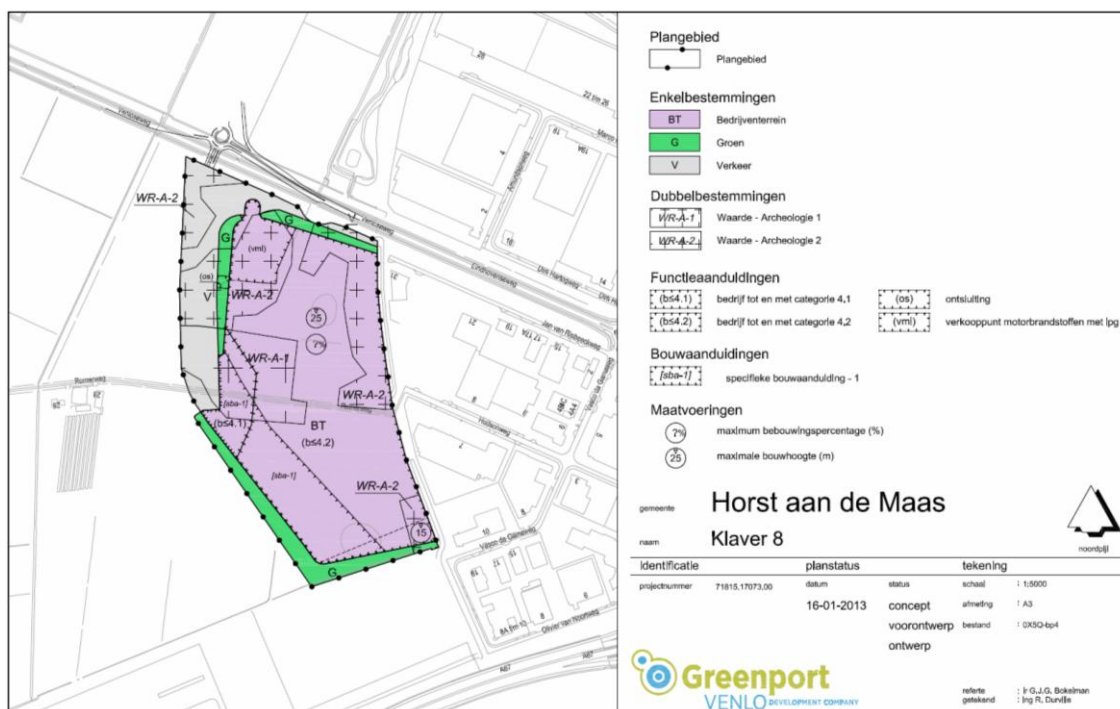

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

Ten noorden van Venlo ligt het geografische hart van het gebied Klavertje 4 / Greenport Venlo (Klavertje 4-gebied) waarvoor in 2012 een structuurvisie is vastgesteld. In dit gebied zal nieuwe bedrijvigheid worden gerealiseerd in verschillende deelgebieden, zogenaamde klavers. Klaver 8 maakt onderdeel uit van het gebied Klavertje 4.

Het plangebied van Klaver 8 bevat de klaverbladen 8a1 en 8b op het grondgebied van Horst aan de Maas. Klaverblad 8a2 (gemeente Peel en Maas) behoort volgens de structuurvisie wel tot Klaver 8, maar wordt in het bestemmingsplan niet meegenomen. De westelijke grens van het plangebied houdt rekening met de eventueel benodigde verlenging van de Greenportlane naar de A67. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door de Venloseweg. Aan de oost- en zuidzijde vormt de gemeentegrens de plangrens. Er wordt een bestemmingsplan en milieueffectrapportage opgesteld voor het gedeelte van Klaver 8 gelegen op grondgebied van de gemeente Horst aan de Maas. In deze rapportage wordt met het plangebied Klaver 8 bedoeld het gedeelte van Klaver 8 gelegen in Horst aan de Maas. De begrenzing en invulling van het plangebied is in afbeelding 1 aangegeven.

Figuur 1 Plangebied Klaver 8 (concept januari 2013)

Het bestemmingsplan voor Klaver 8 zal ruimte bieden aan:

- een full-service tankstation met LPG/LNG/CNG, inclusief shop en horeca.
- een full-service vrachtwagenparkeerterrein, inclusief beveiliging, communicatiefaciliteiten, sanitaire voorzieningen e.d.
- uitbreiding in Klaver 8 van reeds bestaande bedrijven in Trade Port West.

Conform de Structuurvisie Klavertje 4-gebied wordt (op termijn) een doorontwikkeling van geheel Klaver 8 naar bedrijventerrein voorzien. In dit MER worden de mogelijkheden hiervoor onderzocht.

Het tankstation met horeca wordt in de noordwest hoek van het plangebied gerealiseerd. Hiervoor is reeds een omgevingsvergunning aangevraagd. Besluitvorming over deze omgevingsvergunning vindt geëördineerd met de besluitvorming van het bestemmingsplan voor Klaver 8 plaats. In het overige deel van Klaver 8 worden mogelijkheden geboden voor vestiging van een vrachtwagenparkeerterrein en uitbreiding vanuit Trade Port West door reeds bestaande bedrijven. Als op basis van het marktbehoefte-onderzoek voldoende marktbehoefte aanwezig is zal het bestemmingsplan ook ruimte bieden aan (nieuw)vestiging van andere bedrijven.

Het zuidwestelijke deel van het plangebied is gereserveerd voor een mogelijke aanleg van de Verlengde Greenportlane. Hier mag geen bebouwing worden gerealiseerd binnen het bestemmingsplan, zodat deze zone in de toekomst voor dit infrastructurele doel ingevuld kan worden.

1.2 DOEL ONDERZOEK

Om medio 2013 een tankstation en vrachtwagenparkeerterrein te kunnen faciliteren en te kunnen voorzien in de uitbreidingsbehoefte van bedrijven, wordt door de gemeente Horst aan de Maas in samenwerking met DCGV een bestemmingsplan opgesteld voor Klaver 8. In dit kader is het noodzakelijk de planvorming te toetsen aan de vigerende natuurwetgeving waaronder de Flora- en faunawet. Het uitgangspunt is om wettelijke overtredingen te voorkomen, al of niet door middel van mitigatiemaatregelen en/of planaanpassingen. Indien dit niet mogelijk blijkt te zijn zal een Flora- en faunawet-ontheffing moeten worden aangevraagd.

Voor de structuurvisie van het Klavertje 4-gebied is in 2011 een planMER opgesteld. Daarbij is een uitgebreid flora- en fauna-onderzoek uitgevoerd en heeft een globale toetsing plaatsgevonden aan de Flora- en faunawet (Schut & Hoogerwerf, 2011). In dit rapport zijn de resultaten uit dit onderzoek ten aanzien van Klaver 8 samengevat. De resultaten van het onderzoek (gegevens uit 2010) zijn twee jaar oud en daarmee nog afdoende voor de toetsing in het kader van de Flora- en faunawet, waarvoor de gegevens maximaal 3 (vleermuizen) tot 5 jaar (overige soorten) oud mogen zijn. In dit rapport is nagegaan of de in genoemd rapport beschreven situatie nog hetzelfde is, of dat er veranderingen zijn opgetreden die leiden tot andere conclusies.

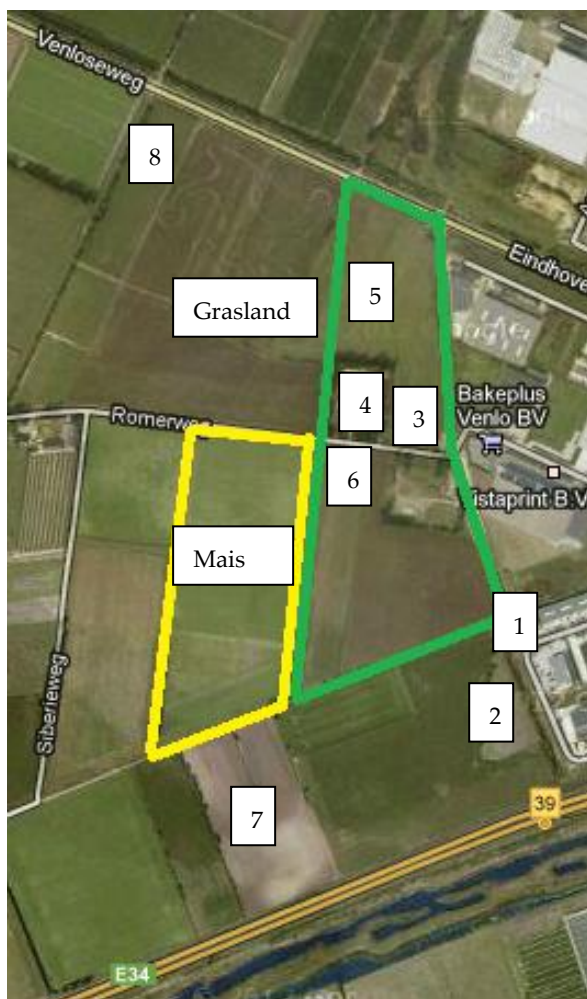
1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 vindt een nadere beschrijving plaats van het plangebied en de beoogde ontwikkeling daarvan. In hoofdstuk 3 vindt de toetsing aan de Flora- en faunawet plaats. Deze bestaat uit een kwalitatieve beoordeling van het voor Klavertje 4 uitgevoerde flora- en fauna-onderzoek (Schut & Hoogerwerf, 2011), aangevuld met de resultaten van een oriënterend veldbezoek inclusief nadere toetsing aan de Flora- en faunawet. In hoofdstuk 4 zijn de gebruikte bronnen opgenomen.

2 Plangebied

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied ligt globaal tussen de rijksweg A67 en de Eindhovenseweg (figuur 2). Ten oosten ligt bestaand bedrijventerrein (Trade Port West) en dwars door het plangebied loopt de Romerweg. In het gebied zijn twee percelen aanwezig van voormalige veehouderijen. Het gebied bestaat deels uit grasland (noordelijk deel), akkerland (maïs, zuidelijk deel). In het plangebied heeft in 2007 natuurcompensatie plaats gevonden als gevolg van ontwikkelingen elders (TPN/Greenpark). De natuurcompensatie bestaat uit bos, ruigte en twee poelen.

Figuur 2. Huidig gebruik plangebied Klaver 8. Het groen omljnde deel betreft de aangegeven natuurcompensatie. De nummers verwijzen naar de foto's in afbeelding 1.

Afbeelding 1. Huidige situatie plangebied: (1) sloot oostrand plangebied, (2) natuurcompensatie zuid van Romerweg uit oostelijke richting, (3) natuurcompensatie noord van Romerweg vanaf Romerweg, (4) voormalige boerderijlocatie, (5) poel in natuurcompensatie noord van Romerweg, (6) natuurcompensatie zuid van Romerweg vanaf Romerweg, (7) zuidwestelijke akker, met ten noorden daarvan maïsperceel, (8) noordelijke akker vanaf Eindhovenseweg.

2.2 PLANONTWIKKELING

Figuur 1 geeft de beoogde inrichting van Klaver 8. Voor de exacte planbeschrijving (en bijbehorende activiteiten), wordt verwezen naar paragraaf 1.1 en het bestemmingsplan voor Klaver 8 (DCGV, 2012).

Met de ontwikkeling van Klaver 8 komt gerealiseerde natuurcompensatie te vervallen. Deze natuur moet opnieuw worden gecompenseerd buiten het plangebied. In overleg met de provincie Limburg en Staatsbosbeheer is gekozen voor het aanleggen van nieuwe natuur in Kraijelheide. Om de natuurfunctie planologisch te borgen wordt een wijzigingsplan opgesteld, dat voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan voor Klaver 8 moet zijn vastgesteld.

3

Flora- en faunawet

3.1 INLEIDING

In paragraaf 3.2 is een beschrijving opgenomen van het voorkomen van (beschermde) dier- en plantensoorten in het plangebied Klaver 8. Dit is gebeurd op basis van het Flora- en fauna-onderzoek voor Klavertje 4, aanvullende gegevens en een habitatgeschiktheidsbeoordeling op basis van een uitgevoerd oriënterend veldbezoek. In paragraaf 3.3 is een beschrijving van de resultaten van het oriënterend veldonderzoek opgenomen. De effecten op beschermde soorten zijn weergegeven in paragraaf 3.4. In paragraaf 3.5 zijn mitigerende maatregelen beschreven om effecten op beschermde plant- en diersoorten te verzachten. De mogelijke overtredingen van de Flora- en faunawet zijn omschreven in paragraaf 3.6. De conclusie ten aanzien van de toetsing aan de Flora- en faunawet is opgenomen in paragraaf 3.7.

3.2 FLORA- EN FAUNA-ONDERZOEK KLAVERTJE 4

In het rapport 'Beschermde flora en fauna Klavertje 4' (Schut & Hoogerwerf, 2011), is Klaver 8 een deel van het geïnventariseerde deelgebied 3. Naast een bureaustudie is in 2010 aanvullend veldonderzoek uitgevoerd. In tabel 1 zijn de gegevens betreffende Klaver 8 (bureaustudie en in 2010 aangetroffen soorten) samengevat.

Soortgroep	Soort	Bureau- onderzoek	Veldonderzoek 2010	Beschermings- categorie Ffwet
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	-	< 10	Tabel 3

Tabel 1. Samenvatting beschermde soorten flora en fauna op grond van Schut & Hoogerwerf (2011).

In het plangebied voor Klaver 8 is uitsluitend de gewone dwergvleermuis waargenomen. De waarnemingen zijn verricht langs de Eindhovenseweg en de Romerweg (vliegroutes; figuur 3). Er zijn geen beschermde soorten planten, insecten, vissen, amfibieën, reptielen, vogels en andere zoogdiersoorten aangetroffen.

Figuur 2. Links: waarnemingen gewone dwergvleermuis (Schut & Hoogerwerf, 2011). Rechts: Actuele natuurwaarden en ontwikkeling deelgebied Klaver 8 (detail uit figuur 3.7 planMER) met vliegrouetes gewone dwergvleermuis.

3.3 HABITATGESCHIKTHEIDSBEOORDELING N.A.V. VELDBEZOEK

Op 15 augustus 2012 is een oriënterend veldbezoek uitgevoerd. De temperatuur was 30 °C, er was weinig bewolking, het was droog met windkracht 4. Tijdens het veldbezoek is een habitatgeschiktheidsbeoordeling gemaakt, waarbij aan de hand van de aanwezige landschapkenmerken de mate van geschiktheid van het gebied is bepaald voor beschermde dier- en plantensoorten. Tevens zijn waarnemingen van planten en dieren genoteerd.

Op basis van de habitatgeschiktheidsbeoordeling zijn de volgende gebiedskenmerken van belang:

- In de oostelijke helft van het plangebied is natuurcompensatie gepleegd. Dit is voor flora en fauna het belangrijkste gebied. Het bestaat grotendeels uit opgaande begroeiing (struiken, ruigte) met enkele hogere bomen (met name zomereik, berk, beuk, lijsterbes). Op de grens met het bedrijventerrein Trade Port West ligt een brede sloot.
- Zowel ten noorden als ten zuiden van de Romerweg is een ronde poel aangelegd (onderdeel van de natuurcompensatie). Van de noordelijke poel is de oever spaarzaam begroeid (riet), de zuidelijke poel is omgeven door bomen en struiken. Rond beide poelen ligt een kale zandstrook. De zuidelijke poel wordt gebruikt als zwemwater (vuurplekken, veel afval).
- De voormalige locatie van een boerderij ten noorden van de Romerweg is nu een open, droog grasland. De voormalige locatie van een boerderij ten zuiden van de Romerweg is volledig begroeid.
- De westelijke helft is landbouwgebied. Ten noorden van de Romerweg is sprake van maïs, prei, akkerland en grasland. In het grasland ligt een bomenrij met ondergroei als uitloper van de natuurcompensatie. Ten zuiden van de Romerweg is sprake van asperges en maïs en ten zuiden daarvan een kale akker.

Planten

In de open wateren (sloot, noordelijke poel) zijn zowel gewone waterbies als grote waterweegbree aanwezig. De oevers zijn begroeid met kattenstaart, lisdodde en riet. Overige aangetroffen algemene plantensoorten zijn akkerdistel, akkerviooltje, avondkoekoeksbloem, bijvoet, boerenwormkruid, duizendblad, haagwinde, harig wilgenroosje, havikskruid spec., kamille, koninginnekruid, margriet, speerdistel, sint janskruid, teunisbloem, veldzuring, vogelwikke, watermunt, zwarte toorts. Als enige beschermde plantensoort is de steenanjer aangetroffen, in de berm van de Vasco Da Gamaweg bij de inrit van de truckersparkeerplaats (figuur 4). Op basis van bekende verspreidingsgegevens worden overige beschermde plantensoorten niet verwacht. In het onderzoek voor Klavertje 4 zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen.

Figuur 3. Steenanjer, met rechts de vindplaats.

Insecten

Tijdens het veldbezoek zijn variabele waterjuffers in grote aantallen waargenomen. Daarnaast is een oeverlibel gezien boven zowel de noordelijke als de zuidelijke poel en een bloedrode heidelibel en een vuurjuffer in de ruigte zuidelijk van de Romerweg. Op diverse plekken is klein koolwitje waargenomen, ten zuiden van de Romerweg ook oranje zandooie. Dit zijn alle niet beschermde insectensoorten. In het gehele gebied van de natuurcompensatie werden sprinkhanen gezien en gehoord (algemene soorten). Op basis van bekende verspreidingsgegevens worden overige beschermde insectensoorten niet verwacht. In het onderzoek voor Klavertje 4 zijn geen beschermde insectensoorten aangetroffen.

Amfibieën, reptielen, vissen

Tijdens het veldbezoek waren langs de oever van de noordelijke poel honderden juveniele groene kikkers aanwezig. Volgens www.ravon.nl komen ten westen van Venlo algemene soorten voor als gewone pad, groene kikker, bruine kikker, kleine watersalamander en meer zeldzame soorten als alpenwatersalamander, heikikker, kamsalamander en vinpootsalamander. De meer algemene soorten worden wel verwacht in de sloot op de grens met Trade Port West en in beide poelen, maar voor de genoemde zeldzamere soorten is geen geschikt habitat aanwezig. In het onderzoek voor Klavertje 4 zijn geen beschermde amfibieën-, reptielen en vissoorten aangetroffen. De rugstreeppad komt niet voor ten westen van de Maas (en is in het onderzoek voor Klavertje 4 ook niet aangetroffen).

Het projectgebied is in de huidige situatie geen geschikt habitat voor reptielen. De beide poelen bevatten geen vis; de sloot op de grens met Trade Port West naar verwachting wel. Op basis van het flora- en faunaonderzoek voor Klavertje 4 (Schut & Hoogerwerf, 2011) betreft dit naar verwachting uitsluitend algemene, niet beschermde vissoorten. Beschermde vissoorten zijn wel westelijk van het projectgebied aangetroffen.

Vogels

Door de hoge temperatuur (30 °C) zijn tijdens het veldbezoek relatief weinig vogelsoorten waargenomen. Algemene soorten die zijn waargenomen zijn koolmees, putter, witte kwikstaart en zwarte kraai. In de oever van de noordelijke poel foerageerde één witgatje (doortrekker, geen broedvogel). De bomen in het projectgebied zijn te jong (en te dun) om geschikt te zijn voor spechten en andere holenbroeders. Holtes zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. De aanwezigheid van spechten wordt uitgesloten.

Broedvogels waarvan het nest jaarrond beschermd is, zijn binnen het plangebied in het broedseizoen van 2012 uit te sluiten, vanwege het ontbreken van geschikt habitat en het ontbreken van verblijfsindicaties. Ten oosten van het plangebied vloog een foeragerende buizerd de singel langs de noord-zuid lopende sloot ten westen van de Siberiëweg. Ook hier is geen nest aangetroffen.

De natuurcompensatie heeft als doelsoorten patrijs, geelgors, grauwe gors en roodborsttapuit. Het voorkomen van patrijzen wordt op basis van het veldbezoek niet uitgesloten, met name het westelijk deel van het projectgebied (landbouw) biedt op een aantal locaties geschikt habitat. De grauwe gors is uit het verleden wel westelijk van Venlo bekend, maar de afgelopen 2 jaar niet meer waargenomen (www.waarneming.nl). Het habitat is ongeschikt voor geelgors (heggen/houtwallen ontbreken) en roodborsttapuit (kort grasland met greppels en paaltjes). Beide soorten zijn in 2012 wel vlak ten zuiden van de A67 waargenomen (Siberië). Van overige beschermde soorten was in het onderzoek voor Klavertje 4 ook geen sprake.

Zoogdieren

Op diverse plekken zijn molshopen aangetroffen. Rond beide poelen, in de kale zandstrook, zijn holen, graafsporen en keutels van konijnen gevonden. Dit geldt ook voor de voormalige boerderijlocatie ten noorden van de Romerweg. Het projectgebied biedt uitstekend habitat voor muizen, spitsmuizen en kleine marterachtigen (wezel, hermelijn, bunzing). Er zijn in eventueel geschikte terreindelen (met name de wal langs de noordelijke poel) geen burchtlocaties van dassen in het projectgebied aangetroffen en ook geen andere sporen (mestputjes, haren etc.). Voor de steenmarter is vanwege het ontbreken van gebouwen in het projectgebied géén geschikt habitat aanwezig. Mogelijk foerageren reeën op de aanwezige akkers en weilanden en schuilen zij in het aanwezige bos; er zijn echter geen sporen van deze soort aangetroffen. De aanwezigheid van zwaarder beschermde (grondgebonden) zoogdiersoorten in het projectgebied is uitgesloten.

Zoals blijkt uit het onderzoek voor Klavertje 4 (Schut & Hoogerwerf, 2011) zijn de Eindhovenseweg (bomenrij) en de Romerweg vliegroutes voor de gewone dwergvleermuizen. De beide poelen en de sloot op de grens met Trade Port West vormen geschikt foerageergebied voor deze soort en mogelijk ook andere vleermuissoorten (watervleermuis). Dit geldt ook voor de ruigtes en de bosranden. Uit het onderzoek van Klavertje 4 zijn echter geen verblijfplaatsen in de directe omgeving naar voren gekomen. Niet uitgesloten wordt dat het projectgebied ook voor andere vleermuissoorten een functie heeft als foerageergebied en vliegroute. Het voorkomen van verblijfplaatsen binnen het projectgebied wordt echter uitgesloten, vanwege het ontbreken van gebouwen en holtes in bomen.

Overzicht beschermde soorten

In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de in het gebied aanwezige beschermde inheemse plant- en diersoorten en hun beschermingsstatus op grond van de Flora- en faunawet (zie bijlage 1). Soorten die wel zijn aangetroffen, maar niet zijn beschermd op grond van de Flora- en faunawet, zijn niet in de tabel opgenomen.

Soortgroep	Beschermde soort	Status
Planten	Steenanjer	Tabel 2
Amfibieën	Algemene soorten (bruine kikker, groene kikker, kleine watersalamander)	Tabel 1
Vogels	Algemene broedvogelsoorten (zonder jaarrond beschermde nesten)	Vogels
Zoogdieren	Grondgebonden zoogdieren (muizen, spitsmuizen, kleine marterachtigen, mol, konijn)	Tabel 1
	Gewone dwergvleermuis, evt. overige vleermuissoorten	Tabel 3

Tabel 2. Overzicht beschermde planten- en diersoorten die (potentieel) voorkomen in het projectgebied Klaver 8. Voor een uitleg over de beschermingsstatus, zie bijlage 1.

3.4 EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

De groeiplaats van de steenanjer in de berm van de Vasco Da Gamaweg wordt niet aangetast door de werkzaamheden. Als gevolg van de werkzaamheden zijn er geen effecten op deze soort.

Het bouwrijp maken en de inrichting van het terrein hebben tot gevolg dat voor de aanwezige diersoorten leefgebied en mogelijk rust- en verblijfplaatsen verloren gaan. Dit gebeurt door het verwijderen van struweel en vegetatie en graafwerkzaamheden. Hierdoor verdwijnen voor algemene vogelsoorten en grondgebonden zoogdieren mogelijke voortplantings-, verblijf- en rustplaatsen. Voor amfibieën verdwijnt landbiotoop. Middelgrote zoogdieren als haas en konijn, voor zover aanwezig, zullen vluchten uit het onderzoeksgebied, maar van kleinere zoogdieren als muizen en spitsmuizen kunnen mogelijk individuen worden gedood door uitvoering van de beschreven werkzaamheden.

Voor vogels die rusten of foerageren is geen effect voorzien. Vergelijkbare gebieden zijn in de omgeving ruimschoots aanwezig en het projectgebied heeft derhalve geen specifieke functie. Door het verwijderen van de aanwezige bomen en struiken worden algemene vogelsoorten verstoord en verdwijnt broedgebied voor algemene bosvogels. Het is van belang deze werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa half maart-half augustus) uit te voeren, om te voorkomen dat vogels en/of nesten sneuvelen.

De bomenrij langs de Eindhovenseweg blijft gehandhaafd, zodat de vliegroute voor de gewone dwergvleermuis hier niet wordt aangetast. Door de planontwikkeling zal de vliegroute langs de Romerweg wel verloren gaan. Dit is echter een lokale vliegroute zonder opvallende geleiding van landschapselementen. Beide poelen, die potentieel foerageergebied vormen, verdwijnen ook, evenals de omliggende ruigtes en bosranden. De sloot op de grens met Trade Port West blijft gehandhaafd, zodat deze als foerageergebied ook blijft bestaan. Per saldo verdwijnen foerageergebied en vliegroutes als gevolg van de planontwikkeling, maar de functionaliteit van het leefgebied wordt hierdoor niet aangetast.

De beschreven effecten op de aanwezige beschermde diersoorten zijn samengevat in tabel 3.

Soortgroep	Beschermde soort	Tijdelijk effect	Permanent effect
Planten	Steenanjer	Geen	Geen
Amfibieën	Algemene soorten (bruine kikker, groene kikker, kleine watersalamander)	Mogelijk doden van individuen; vernietigen voortplantings- en verblijfplaatsen	Verdwijnen leefgebied
Vogels	Algemene broedvogelsoorten	Verstoring	Verdwijnen leefgebied
Zoogdieren	Kleine zoogdiersoorten	Mogelijk doden; vernietigen holen	Verdwijnen leefgebied
	Gewone dwergvleermuis, evt. overige vleermuissoorten	Geen	Verdwijnen vliegroutes en Foerageerplaatsen

Tabel 3. Effecten op aanwezige beschermde diersoorten.

3.5 MITIGERENDE MAATREGELEN

Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in, dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de fauna ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. De zorgplicht geldt ook voor de soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, in dit geval algemene soorten amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Dit zijn algemene soorten waarvoor in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Maatregelen op basis van de algemene zorgplicht zijn:

- Bij demping van de sloot langs deelgebied 1, dient rekening te worden gehouden met algemene amfibieënsoorten. De sloot dient voor demping te worden leeggepompt. Aangetroffen soorten dienen zorgvuldig verplaatst te worden naar een geschikte locatie buiten het projectgebied. De meest geschikte locatie is de sloot aan de westkant van het projectgebied.

Specifieke maatregelen

- De groeiplaats van de steenanjer in de berm van de Vasco Da Gamaweg dient te worden ontzien, in die zin dat vrachtwagens die voor aan- en afvoer zorgen de groeiplaats niet overrijden.
- Algemene vogelsoorten: het verwijderen van vegetatie dient plaats te vinden buiten het broedseizoen (globaal 15 maart-15 augustus). Voor het kappen van bomen geldt hetzelfde. Wanneer deze werkzaamheden plaatsvinden binnen het broedseizoen, dient vooraf inspectie plaats te vinden van aanwezige nesten door een deskundige ecoloog. Wanneer broedende vogels worden aangetroffen, dienen de werkzaamheden in de directe omgeving van het nest te worden opgeschort.
- Voor vleermuizen verdwijnen foerageergebied en vliegroutes, echter zonder dat de functionaliteit van het leefgebied wordt aangetast. Voorgesteld wordt in het definitieve ontwerp groene lijnelementen (houtsingels) op te nemen, die aansluiten op de te handhaven groene lijnelementen (bomenrij Eindhovenseweg) en sloten (sloot op de grens met Trade Port West), zodat deze functies worden versterkt. Voorgesteld wordt de groenstructuur in het planontwerp (figuur 1) aansluitend te maken dan wel van een zogenaamde 'hop-over' te voorzien (hogere bomen bij kruising weg), zodat een aansluitende vliegroute ontstaat.

3.6 MOGELIJKE OVERTREDINGEN FLORA- EN FAUNAWET

Op grond van de hiervoor beschreven effecten vindt mogelijke overtreding plaats van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet (tabel 4). Het betreft uitsluitend overtreding van de verbodsbepalingen van art. 9 en art. 11 voor tabel 1 soorten (algemene amfibieën en grondgebonden zoogdieren). Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hierom is voor uitvoering van de

werkzaamheden geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet vereist. Eventuele effecten op genoemde soorten worden tevens zoveel mogelijk voorkomen door maatregelen op basis van de zorgplicht en overige in paragraaf 3.5 aangegeven specifieke maatregelen

Soortgroep	Soort	Art. 8	Art. 9	Art. 10	Art. 11	Art. 12
Planten	Steenanjer	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Amfibieën	Algemene soorten (bruine kikker, groene kikker, kleine watersalamander)	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Vogels	Algemene broedvogelsoorten	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Zoogdieren	Kleine zoogdiersoorten	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
	Gewone dwergvleermuis, evt. overige vleermuissoorten	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee

Tabel 4. Eindoordeel m.b.t. overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet na mitigatie.

VERKLARING VERBODSBEPALINGEN:

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

3.7 CONCLUSIES T.A.V. FLORA- EN FAUNAWET

Als gevolg van de voorgenomen planontwikkeling voor Klaver 8 vinden mogelijk overtredingen plaats in het kader van de Flora- en faunawet. Hiertoe is op basis van bronnenonderzoek en een veldbezoek met habitatgeschiktheidsbeoordeling, het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten nagegaan. Binnen het projectgebied komen de volgende beschermde soorten voor: steenanjer, algemene amfibieënsoorten, algemene vogelsoorten, grondgebonden zoogdiersoorten, gewone dwergvleermuis en mogelijk andere soorten vleermuizen.

Er treden tijdelijke effecten op binnen het projectgebied voorkomende soorten (doden, vernietiging voortplantings- en verblijfplaatsen, verstoring) en permanente effecten (verdwijnen leefgebied, foerageergebied en vliegroutes). Op basis van de zorgplicht dienen deze tijdelijke effecten zoveel mogelijk te worden voorkomen. Tevens zijn mitigerende maatregelen mogelijk en noodzakelijk om effecten te verminderen.

Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet, zodat voor deze (algemene) amfibieën- en zoogdiersoorten geen ontheffing van de Flora- en faunawet is vereist. Verstoring van algemene vogelsoorten dient te worden voorkomen door werkzaamheden (bomen kappen, verwijderen vegetatie) buiten het broedseizoen (globaal 15 maart-15 augustus) te laten plaatsvinden. De functionaliteit van het leefgebied van de gewone dwergvleermuis blijft bestaan, zowel tijdens als na de ingreep. Door in het definitieve ontwerp groene lijnelementen (houtsingels) op te nemen, die aansluiten op de te handhaven groene lijnelementen (bomenrij Eindhovenseweg) en sloten (sloot op de grens met Trade Port West), worden vliegroutes en

foerageergebied versterkt. Er zijn geen effecten op de steenanjer, omdat op de groeiplaats geen werkzaamheden zijn gepland.

Eindconclusie is dat er geen ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en faunawet. Wel dienen maatregelen te worden getroffen op basis van de zorgplicht en dienen specifieke mitigerende maatregelen te worden getroffen.

3.8 DUURZAAMHEID

Duurzaamheid hangt samen met een gebruik van aanwezige bronnen en grondstoffen op een zodanige manier dat deze ook voor de toekomst in voldoende mate aanwezig blijven. Zoals hier gesteld lijkt duurzaamheid dan ook gericht op productie, maar hangt ook samen met het behoud van natuur en milieu. Vanuit dit oogpunt dragen de volgende maatregelen bij aan een duurzame invulling van Klaver 8:

- Behoud zoveel mogelijk van de huidige waarden. Het is meer duurzaam om huidige natuurwaarden te behouden, dan om nieuwe soortgelijke omstandigheden proberen te creëren. Dit kost namelijk energie en materiaal met wisselend resultaat.
- Stimuleer (bio)diversiteit in de nieuwe “natuurlijk” in te richten delen. Cruciaal bij het verhogen van diversiteit is het aanbrengen van gradiënten. Voorbeelden zijn:
  - Maak hoge en lage delen in de in te richten delen. Hierdoor ontstaan droge delen en natte delen, delen die op verschillende manieren geëxposeerd zijn aan wind, regen en de zon. Hierdoor ontstaan voor planten verschillende groeiomstandigheden. Verschillende plantensoorten trekken weer verschillende diersoorten aan.
  - Pas verschravingsbeheer toe. Door maaisel en ander organisch afval af te voeren worden de omstandigheden voedselarmere. Voedselarmere systemen horen in Nederland tot de soortenrijkste vegetaties (die weer verschillende diersoorten aantrekken). Dit komt omdat in voedselrijke systemen over het algemeen één of twee soorten domineren, ten koste van veel andere soorten.
  - Faseer beheer in ruimte en tijd. Maai en kap delen van gebieden in plaats van grote oppervlaktes tegelijk. Hierdoor ontstaat een afwisseling in recent gemaaide, langere tijd geleden gemaaid en mogelijk niet gemaaide delen over een relatief kleine afstand. Deze afwisseling zorgt voor behoud van dieren, die niet meer van de percelen hoeven te vluchten bij grootschalig beheer.

4 Bronnen

- DCGV, 2012. Plan van aanpak BP Klaver 6 en 8. Intern memo DCGV, Venlo.
- Schut, D. & G. Hoogerwerf, 2011. Beschermd flora en fauna onderzoeksgebied Klavertje 4. Onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen.

Bijlage 1

Wettelijk kader Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet, die in april 2002 in werking is getreden, beschermt een groot aantal plant- en diersoorten. In artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet is opgenomen welke handelingen niet toegestaan zijn (zie onderstaand tekstkader). De werkzaamheden kunnen strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

In sommige gevallen is het overigens mogelijk het plan zo uit te voeren dat overtreding van de genoemde verbodsbepalingen niet aan de orde is (zie tekstkader over de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet). Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, moet een ontheffing aangevraagd worden, die het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, EL&I (voorheen ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) alleen onder bepaalde voorwaarden verstrekt.

Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Om helder te krijgen of er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet plaats vinden en of daarvoor eventueel een ontheffing noodzakelijk is, dienen de volgende vragen beantwoord te worden:

1. Zijn er beschermde planten of dieren in het project- en verstoringsgebied aanwezig, en zo ja, welke?
2. Kunnen er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet optreden op deze soorten ten gevolge van de uitvoering van het project?

Op basis van de bestaande gegevens en veldbezoeken geven wij een actueel en dekkend beeld van de aanwezige, wettelijk beschermde flora en fauna in het onderzoeksgebied.

In 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) in werking getreden, welke behoort bij de Flora- en faunawet. Een belangrijke wijziging met deze AMvB is dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt. Voor deze soorten is het, onder voorwaarden, niet meer noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen. In de AMvB zijn verschillende beschermingscategorieën onderscheiden (zie onderstaande tabel).

Beschermingscategorieën Flora- en faunawet.

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1 Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2 Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3 Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3 Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is. enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- tevens sprake is van één van de volgende belangen:
  - bescherming van flora en fauna;
  - veiligheid van luchtverkeer;
  - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde 'vaste rust- of verblijfplaats'. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de 'aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Categorieën jaarrond beschermde nesten.

Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Zorgplicht

Naast de verbodsbepalingen is in de Flora- en faunawet ook een zorgplicht opgenomen (zie onderstaande tekstkader). Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Zorgplicht Flora- en faunawet

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.